

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ГАРАНТІЙ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Ніколаєць Юлія Миколаївна

Студентка 4-го курсу Юридичного інституту

Національного авіаційного університету

Науковий керівник:

Філик Н.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри цивільного права і процесу Юридичного інституту НАУ

Право громадянина на соціальний захист є одним із основних соціальних конституційних прав в Україні. Воно повністю відповідає загально визнаній домінанті державотворення в цивілізованому суспільстві. Однак, проголошення прав і свобод людини і громадянина на рівні Конституції не означає автоматичної реалізації цих прав, а створює лише передумови втілення їх у життя [1, с. 111]. Тобто, для реалізації права людини на соціальний захист необхідно створення сучасної системи юридичних гарантій цього права.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що в Україні відсутня єдина система взаємопов'язаних правових та організаційно-правових умов, способів, засобів, які забезпечують здійснення права людини на соціальний захист.

Основою юридичного гарантування права на соціальний захист є нормативно-правові гарантії, відображені в нормативних актах. Слід зазначити, що існує значна кількість нормативно-правових актів у сфері соціального захисту, що не має певної системи. Відсутня також єдність термінів та понять, закріплених у соціально-захисному законодавстві.

Як приклад: ані в законодавстві України, ані в юридичній літературі немає єдиного визначення самого терміну «соціальний захист». В Конституції України право на соціальний захист закріплене як «право на забезпечення громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» [2, ст. 46]. Тому соціальний захист можна розглядати як «діяльність держави, яка здійснюється у рамках

державного управління та спрямована на запобігання ситуаціям соціального ризику в нормальному житті особи» [3, с. 34].

Подолання безсистемності і вдосконалення соціально-захисного законодавства можливо, на нашу думку, лише шляхом проведення його кодифікації та створення Кодексу України про соціальний захист з обов'язковим визначенням основоположних понять у загальній дефінітивній статті. Крім того, при розробці даного нормативного документа необхідно врахувати вимоги міжнародних стандартів у сфері соціального захисту, зокрема Європейської соціальної хартії, яка була ратифікована Україною 14 вересня 2006 року.

Ще одним видом юридичних гарантій права людини на соціальний захист є організаційно-правові гарантії, які являють собою діяльність усіх державних органів, підприємств, установ та організацій щодо здійснення права на соціальний захист. На сьогоднішній день ця діяльність має розрізнений характер з деяким дублюванням повноважень різних за правовим положенням та функціональною спрямованістю органів соціального захисту населення. Для вирішення цієї проблеми, на нашу думку, доцільно було б створити спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в сфері соціального захисту, на який були б покладені функції координації, нагляду і контролю за організацією соціального захисту в усіх організаційно-правових формах соціального захисту.

Юридичними гарантіями прав людини на соціальний захист є також гарантії стосовно порядку вирішення спорів за участю громадян – суб'єктів права на соціальний захист. При цьому слід виділити адміністративний спосіб відновлення порушеного права на соціальний захист та судовий, включаючи можливість звернення до Європейського суду з прав людини.

Аналіз законодавства свідчить про існування проблеми правового регулювання адміністративного порядку вирішення спорів у сфері соціального захисту. По-перше, адміністративний порядок вирішення спорів у сфері соціального захисту регулюється положеннями різних нормативних актів, оскільки відсутній єдиний кодифікований акт. По-друге, їх зміст має суто

матеріальний характер і не визначає конкретної процедури. Судовий порядок, на відміну від адміністративного оскарження, є більш ефективним способом вирішення спору, що виникає між громадянами та посадовими особами органу владних повноважень у сфері соціального захисту. Існує також можливість звернення до Європейського суду з прав людини. Хоча Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, на підставі якої вирішуються справи в Європейському суді, прямо не передбачає захисту соціальних прав людини, однак, такий захист здійснюється через розширене тлумачення змісту поняття «цивільні права та обов'язки» з посиланням про порушення п. 1 ст. 6 Конвенції (право на справедливий і публічний розгляд справи); ст. 13 Конвенції (право на ефективний засіб правового захисту в національному органі); ст. 1 Протоколу № 1 (право мирно володіти своїм майном).

Таким чином, з проведеного дослідження видно, що в Україні існують певні юридичні гарантії права людини на соціальний захист. Однак вони не мають системного характеру. Для дієвого забезпечення права на соціальний захист необхідне як вдосконалення соціально-захисного законодавства шляхом його кодифікації, так і певні зміни й реформування органів соціального захисту населення.

Список використаних джерел

1. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду/ А. П. Заєць. – К.: Парламентське видавництво, 1999. – 274 с.
2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року: в редакції, чинній на 1 жовтня 2010 року. – Офіційний текст // Офіційний вісник України. – 2010 . – № 72/1. – Бібліотека офіційних видань).
3. Ярошенко І. С. Організаційно-правові форми соціального захисту людини і громадянина в Україні: дис. к. ю. н.: 12.00.07/ І. С. Ярошенко. – К., 2006. – 203 с.